

Archeologie tvrže v českých zemích

K počátkům středověkých opevněných sídel

Práce se věnuje tvrzím ve středověku českých zemí s ohledem na potřebu formulace nových otázek. Okrajově se dotýká terminologie, historického pojmosloví a jeho významové náplně. Pro poznávání funkcí tvrzí si všímá jejich zasazení ve struktuře souvisejícího osídlení. Za podstatné považuje výpověď vybraných písemných pramenů, jejichž kontext naznačuje právně historické souvislosti daných sídel. Samostatná kapitola je věnována rozboru několika příkladů archeologických výzkumů z českých zemí i z Evropy, které odkryly situace zařaditelné k tvrzím, popř. hradům, jimž předcházely méně výrazně nebo vůbec neopevněné objekty, a to při dodržení úzké prostorové kontinuity. To otevírá cestu ke zhodnocení otázky počátků daného druhu sídel. K tomuto problémovému okruhu práce přistupuje ve srovnávací analýze, která směřuje k určitému přehodnocení významu románského kostela se západní věží jako objektu, který je svým způsobem redukcí hradního modelu známého ze soudobého (12. stol.) západoevropského prostředí a který je založen na vztahu profánního a sakrálního objektu - věže a kostela/kaple. Do takto kulturně přiraveného prostředí nastupuje ve 13. stol. typ stavby, kterou označujeme jako tvrz.